Journal of Psychological Injuries Volume 1, Issue 1, Spring 2022, Pages: 1-9

Original Article

10.32592/jpsimedilam.2022.1.1.100

Investigating the Simple and Multiple Relationships of Personality Trait, Spiritual Intelligence, and Happiness with Life Satisfaction in High School Girl Students in the City of Ilam

Neda Mokhtari[1], Shahram Mami[1*], Vahid Ahmadi[1], Amin Mirzaei[2], Shadmand Kazemzadeh[3]

[1] *Department of Psychology, School of Humanities, Ilam Branch, Islamic Azad University, Ilam, Iran*
[2] *Department of Public Health, School of Public Health, Ilam University of Medical Sciences, Ilam, Iran*
[3] *General Department of Education of Ilam Province, Ilam, Iran*

**** Corresponding Author:*** *Shahram Mami, Department of Public Health, School of Public Health, Ilam University of Medical Sciences, Ilam, Iran. Tel: 988432227526; Email: shahram.mami@yahoo.com*

Received: 05.02.2021
Accepted: 13.09.2021

How to Cite this Article:
Mokhtari N, Mami Sh, Ahmadi V, Mirzaei A, Kazemzadeh Sh. Investigating the Simple and Multiple Relationships of Personality Trait, Spiritual Intelligence, and Happiness with Life Satisfaction in High School Girl Students in the City of Ilam. *Journal of Psychological Injurie.* 2022; 1(1): 1-9. DOI: 10.32592/jpsimedilam.2022.1.1.100

Abstract

Background and Objective: Life satisfaction is a comprehensive concept of sustainability that reflects the overall feelings of a community's people towards their own and the world in which they live. The aim of this study was to determine the simple and multiple relationships among personality traits, spiritual intelligence, and happiness with life satisfaction in high school girl students in Ilam.

Materials and Methods: This is a descriptive correlational study that was conducted with 196 female high school students in Ilam. The study's sample was multi-stage cluster sampling and the participants voluntarily participated in the study. The data were collected using the Diener Satisfaction with life scale, NEO-Five Factor Inventory, King's Spiritual Intelligence Inventory, and Oxford Happiness Questionnaire. Data were analyzed by SPSS software using descriptive statistics, Pearson correlation, and multiple regressions.

Results: The mean age of the students was 16 ± 0.18 years. Among the personality traits, neuroticism had a reverse and significant correlation (r = -0.341) and extraversion (r = 0.247) and Agreeableness (r = 0.379) have direct and significant correlation with life satisfaction. However, openness and conscientiousness did not have a significant correlation with life satisfaction. Personality traits, spiritual intelligence and happiness together accounted for 38.3% of changes in students' life satisfaction.

Conclusion: According to correlation of life satisfaction with spiritual intelligence, happiness and personality traits of students, the attention of planners to these effective variables in order to promote their life satisfaction seems necessary.

Keywords: Happiness, Life satisfaction, Personality traits, Spiritual intelligence

[Downloaded from jpsi.medilam.ac.ir on 2026-11-02]

Copyright © 2022 Journal of Psychological Injurie. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (*http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/*) which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cite

مقاله پژوهشی

doi: 10.32592/jpsimedilam.2022.1.1.100

بررسی ارتباط ساده و چندگانهٔ ویژگی‌های شخصیتی، هوش معنوی و شادکامی با رضایت از زندگی در دانش‌آموزان دختر دبیرستانی شهر ایلام

ندا مختاری[۱]، شهرام مامی[۱*]، وحید احمدی[۱]، امین میرزایی[۲]، شادمند کاظم‌زاده[۳]

[۱] گروه روان‌شناسی، دانشکدهٔ علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ایلام، ایلام، ایران

[۲] گروه بهداشت عمومی، دانشکدهٔ بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی ایلام، ایلام، ایران

[۳] ادارهٔ کل آموزش‌وپرورش استان ایلام، ایلام، ایران

* **نویسنده مسئول:** گروه روان‌شناسی، دانشکدهٔ علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ایلام، ایلام، ایران. تلفن: ۰۰۹۸۸۴۳۲۲۲۷۵۲۶+؛ ایمیل: Shahram.Mami@yahoo.com

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۱۱/۱۷

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۰۶/۲۲

تمامی حقوق نشر برای دانشگاه علوم پزشکی همدان محفوظ است.

چکیده

سابقه و هدف: رضایت از زندگی مفهوم فراگیر و پایداری است که منعکس‌کنندهٔ احساس و نظر کلی مردم یک جامعه نسبت به پیرامون خود و جهانی است که در آن زندگی می‌کنند. مطالعهٔ حاضر با هدف تعیین رابطهٔ ساده و چندگانهٔ ویژگی‌های شخصیتی، هوش معنوی و شادکامی با رضایت از زندگی در دانش‌آموزان دختر دبیرستانی شهر ایلام انجام شد.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر مطالعه‌ای توصیفی از نوع همبستگی است که با شرکت ۱۹۶ دانش‌آموز دختر دبیرستانی شهر ایلام صورت گرفت. نمونه‌های مطالعه به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای و به‌صورت داوطلبانه در مطالعه شرکت کردند. داده‌ها با استفاده از مقیاس رضایت از زندگی داینر، پرسش‌نامهٔ شخصیتی نئو، مقیاس هوش معنوی کینگ و پرسش‌نامهٔ شادکامی آکسفورد گرداوری شد و با استفاده از نرم‌افزار SPSS vol.21 آمار توصیفی و همین‌طور آزمون‌های همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه تحلیل گردید.

یافته‌ها: میانگین سن دانش‌آموزان مطالعه‌شده ۱۶±۰/۸۱ سال بود. از میان ویژگی‌های شخصیتی، روان رنجوری همبستگی معکوس و معنادار (r=-0.341) و برون‌گرایی (r=0.247) و توافق‌پذیری (r=0.359) همبستگی مستقیم و معناداری با رضایت از زندگی داشتند. بااین‌حال، انعطاف‌پذیری و مسئولیت‌پذیری همبستگی معناداری با رضایت از زندگی نداشتند؛ همچنین دو متغیر هوش معنوی و شادکامی همبستگی مستقیم و معنی‌داری با رضایت از زندگی نشان دادند. ویژگی‌های شخصیتی مجموعاً ۳۰/۲ درصد از تغییرات رضایت از زندگی را پیش‌بینی کردند؛ همچنین دو متغیر هوش معنوی و شادکامی باهم ۲۰/۸ درصد از تغییرات رضایت از زندگی دانش‌آموزان را تبیین نمودند.

نتیجه‌گیری: با توجه به همبستگی رضایت از زندگی با هوش معنوی، شادکامی و ویژگی‌های شخصیتی دانش آموزان مطالعه‌شده، توجه برنامه‌ریزان به این متغیرهای اثربخش برای ارتقای رضایت از زندگی آنان ضروری به نظر می‌رسد.

واژگان کلیدی: رضایت از زندگی، شادکامی، ویژگی‌های شخصیتی، هوش معنوی

مقدمه

رضایت‌مندی از زندگی یکی از مهم‌ترین شاخص‌های سلامت روان افراد است. رضایت از زندگی به معنی ارزیابی شناختی-عاطفی فرد از کلیت زندگی خود است (۲، ۱). رضایت از زندگی افراد از ابعاد گوناگونی تشکیل می‌شود و عوامل متعددی بر رضایت فرد از زندگی مؤثر است. بر اساس مطالعات گذشته، رضایت از زندگی ارتباط مستقیمی با وضعیت سلامت افراد در ابعاد مختلف جسمانی، روانی و اجتماعی دارد (۳). هرچه رضایت فرد از زندگی بیشتر باشد، فرد از کیفیت زندگی بالاتری برخوردار خواهد بود (۴). به‌طورکلی می‌توان گفت رضایت از زندگی بازتاب میان آرزوهای فرد و شرایط فعلی اوست؛ یعنی هرچه شکاف میان آرزوهای فرد و شرایط عینی او بیشتر شود، رضایت از زندگی فرد کمتر می‌شود (۵). تأثیر رضایت از زندگی به‌ویژه در دوران

[Downloaded from jpsi.medilam.ac.ir on 2026-11-02]

نوجوانی به حدی است که بر اساس آن می‌توان میزان رفتارهای انحرافی افراد را در آینده را پیش‌بینی کرد (۶). ویژگی‌های شخصیتی از عوامل مؤثر بر رضایت از زندگی افراد هستند (۷). ویژگی‌های شخصیتی صفات پایداری هستند که موجب تمایز افراد از یکدیگر می‌شوند. افراد با ویژگی‌های شخصیتی مختلف، به‌طور متفاوتی با مسائل روزمره زندگی روبرو می‌گردند (۸). شخصیت ساختهٔ وراثت و محیط است و صفات و ویژگی‌های متعددی دارد. آگاهی از ویژگی‌های شخصیتی برای مقابلهٔ مؤثر با مشکلات زندگی مفید و سودمند است. افرادی که ویژگی‌های شخصیتی انعطاف‌ناپذیر دارند و همچنین کسانی که نمی‌توانند پاسخ‌های خود را با تقاضای یک موقعیت خاص منطبق سازند، فاقد مهارت‌های زندگی هستند و بدترین واکنش‌ها را به زندگی نشان می‌دهند (۹). رایج‌ترین الگوی شخصیت، الگوی پنج عاملی کاستا و مک‌کری (۱۹۹۲) است. مطابق این الگو، شخصیت انسان شامل پنج بعد اصلی روان‌رنجوری، برون‌گرایی، تجربه‌گرایی، توافق‌پذیری و وجدانی بودن است (۱۰).

هوش معنوی از دیگر عوامل مؤثر بر رضایت‌مندی از زندگی است. درواقع، هوش معنوی کاربرد ظرفیت‌ها و منابع معنوی در زمینه‌ها و موقعیت‌های علمی است (۱۱). به‌عبارت‌دیگر، هوش معنوی شامل اعتقاد به هدفمند بودن زندگی، درک متعادل ارزش های زندگی و همین‌طور توانایی به‌کارگیری ارزش‌های معنوی برای بهبود عملکردهای روزانه و ارتقای سلامت جسم و روح است. مطالعات متعددی ارتباط مستقیم میان هوش معنوی و رضایت از زندگی را گزارش کرده‌اند (۱۱، ۱۲). هوش معنوی از طریق اثرگذاری بر برخی از مؤلفه‌های روان‌شناختی مانند شادکامی می تواند رضایت از زندگی افراد را به‌طور غیرمستقیم تحت تأثیر قرار دهد. نتایج چندین مطالعه وجود ارتباط مستقیم میان هوش معنوی و شادکامی را گزارش کرده‌اند (۱۳).

شادکامی از مفاهیم مطرح‌شده در روان‌شناسی مثبت‌نگر است (۱۴). شادکامی عبارت است از مقدار ارزش مثبتی که فرد برای خود قائل است (۱۵). می‌یرز و داینر (Myers D G & Diener E) (۱۹۹۵) نیز عقیده دارند که شادکامی مؤلفه‌های اجتماعی، عاطفی و شناختی دارد. مؤلفهٔ عاطفی باعث می‌شود که فرد همواره از نظر خلقی شاد و خوشحال باشد. مؤلفهٔ اجتماعی سبب گسترش روابط اجتماعی با دیگران و افزایش حمایت اجتماعی می‌گردد و مؤلفهٔ شناختی باعث می‌شود فرد نوعی تفکر و پردازش اطلاعات ویژهٔ خود داشته باشد و وقایع روزمره را با خوش‌بینی تعبیر و تفسیر کند. هدفمند بودن زندگی، روابط مثبت با دیگران، رشد شخصی، دوست داشتن دیگران و طبیعت نیز از اجزای شادکامی محسوب می‌شوند (۱۶).

بر اساس مطالعات، رضایت از زندگی در سنین پایین به میزان فراوانی می‌تواند رضایت‌مندی افراد در سنین بزرگ‌سالی و حتی سالمندی را تحت تأثیر قرار دهد؛ بدین معنی که رضایت‌مندی از زندگی عموماً در سراسر دورهٔ زندگی، پایدار باقی می‌ماند (۱۷)؛ بنابراین، رضایت داشتن یا نداشتن از زندگی در سنین کودکی و نوجوانی می‌تواند پایه‌گذار میزان رضایت از زندگی در همهٔ عمر باشد (۱۸). ازآنجاکه دانش‌آموزان در سنین نوجوانی قرار دارند، رضایت از زندگی آنان در این دوره می‌تواند زمینه‌ساز گسترش دامنهٔ رضایت از زندگی آنان در سنین بزرگ‌سالی و در زمینه‌های گوناگون اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و آموزشی باشد. مروری بر مطالعات مرتبط با رضایت از زندگی و عوامل مؤثر بر آن در ایران نشان می‌دهد که اغلب این مطالعات روی گروه‌های سنی بزرگ‌سال یا سالمندان انجام‌شده و در چند مطالعه نیز دانشجویان، هدف انجام مطالعه در این زمینه بوده‌اند (۱۹). بااین‌حال، مطالعات اندکی به بررسی رضایت‌مندی و مؤلفه‌های مؤثر بر آن در دانش‌آموزان پرداخته‌اند. بر اساس این، مطالعهٔ حاضر با هدف تعیین رابطهٔ ساده و چندگانهٔ ویژگی‌های شخصیتی ، هوش معنوی و شادکامی با رضایت از زندگی دانش‌آموزان دختر دبیرستانی شهر ایلام انجام شد.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر مطالعه‌ای توصیفی از نوع همبستگی است. تعداد ۱۹۶ دانش‌آموز دختر دبیرستانی از مناطق مختلف شهر ایلام به‌صورت نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای وارد مطالعه شدند؛ به‌صورتی که در مرحلهٔ اول، از میان دبیرستان‌های دخترانه مقطع متوسطهٔ دوم شهر ایلام، پنج مدرسه از مناطق گوناگون شهر ایلام انتخاب گردید و در مرحلهٔ دوم، از هر مدرسه سه کلاس (از هر مقطع دهم، یازدهم و دوازدهم یک کلاس) انتخاب و وارد مطالعه شد. از هر کلاس، دانش‌آموزانی که به‌طور داوطلبانه برای شرکت در مطالعه رضایت داشتند، برای مطالعه انتخاب گردیدند. ازآنجاکه شرکت کنندگان زیر ۱۸ سال بودند و برای شرکت در مطالعه رضایت ولی آنان نیز لازم بود، دانش‌آموزانی که رضایت ولی برای شرکت در مطالعه نداشتند، از مطالعه خارج شدند؛ همچنین دانش‌آموزانی که شرایط جسمی و یا روانی مناسب برای شرکت در مطالعه نداشتند، از مطالعه کنار گذاشته شدند. برای تعیین حجم نمونه، به ادارهٔ آموزش‌وپرورش شهرستان ایلام مراجعه و با به‌دست آوردن حجم جامعه (تعداد دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطهٔ دوم شهر ایلام)، با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه محاسبه گردید.

حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران محاسبه شد. مقدار N معرف حجم جامعهٔ مدنظر است که حدود ۲۰۰۰ دانش‌آموز بود. پیش‌فرض‌ها شامل مقدار خطا (d) برابر با ۰/۰۷، مقدار Z در سطح خطای ۰/۰۵ برابر ۱/۹۶، ضریب اطمینان ۹۵ درصد و مقادیر p=q برابر با ۰/۵ در نظر گرفته شد. حجم نمونه برای مطالعه ۱۹۶ نفر محاسبه گردید.

[Downloaded from jpsi.medilam.ac.ir on 2026-11-02]

$$n = \frac{z^2pq}{d^2}$$
$$n = \frac{(1.96)^2(0.5)(0.5)}{(0.07)^2} = 196$$

ابزارهای پژوهش

داده‌ها با استفاده از ۵ پرسش‌نامه (مقیاس) گرداوری شد. متغیرهای مطالعه شامل ۷ متغیر جمعیت‌شناختی (سن، مقطع تحصیلی، وضعیت اقتصادی خانواده، میزان تحصیلات والدین و شغل والدین) و ۴ متغیر اصلی مطالعه (رضایت از زندگی، شادکامی، هوش معنوی و صفات شخصیتی) بود. برای گرداوری داده‌های مربوط به هرکدام از متغیرهای مطالعه، از پرسش‌نامهٔ استاندارد به شرح ذیل استفاده گردید.

مقیاس رضایت از زندگی داینر (Satisfaction with life scale)

نسخهٔ اولیهٔ این مقیاس را داینر (Dinner) و همکاران در سال ۱۹۸۳ تدوین کردند. پاسخ سؤالات در یک طیف ۷ قسمتی لیکرت از «کاملاً موافقم» تا «کاملاً مخالفم» نمره‌گذاری می‌شود. در این پژوهش، از نسخهٔ ۵ سؤالی این مقیاس استفاده شده است. شیخی و همکاران در پژوهشی، با هدف بررسی مشخصه‌های روان سنجی مقیاس رضایت از زندگی، نشان دادند که همسانی درونی این مقیاس برابر با ۰/۸۵ و پایایی بازآزمایی آن برابر با ۰/۷۷ است (۲۰).

پرسش‌نامهٔ شخصیتی نئو (NEO-Five Factor Inventory)

اولین بار مک‌کری و کاستا این آزمون را تدوین کردند. در این مطالعه، از فرم کوتاه ۶۰ سؤالی آن استفاده شده است. روایی این پرسش‌نامه در ایران به روش همبستگی، مقیاس‌های آن با پرسش نامهٔ تجدیدنظرشده و در عامل آیزنک- فرم کوتاه در عامل روان رنجوری ۰/۷۲ و در عامل برون‌گرایی ۰/۷۰ و همبستگی مقیاس های توافق‌پذیری و وجدانی بودن با مقیاس روان‌پریش‌خویی، ۰/۳۲ و همبستگی انعطاف‌پذیری با عامل برون‌گرایی، ۰/۲۲ گزارش شده است. ضریب پایایی با روش آلفا برای عوامل روان رنجوری، برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری، توافق پذیری و وجدانی بودن به ترتیب ۰/۸۳، ۰/۷۵، ۰/۸۰، ۰/۷۹ و ۰/۷۹ با ($P<0.05$) بوده است (۲).

مقیاس هوش معنوی کینگ (Spiritual intelligence self-report inventory-24)

این مقیاس حاوی ۲۴ گویه و ۴ خرده‌مقیاس است که شامل تفکر وجودی با ۷ گویه، تولید معنای شخصی با ۵ گویه، آگاهی متعالی با ۷ گویه و گسترش وضعیت هوشیاری با ۵ گویه است. هر گویه ۵ گزینه دارد که به‌صورت ۰، ۱،۲،۳،۴ نمره‌گذاری می‌شود. رقیب و همکاران اعتبار و پایایی هوش معنوی در ایران را تأیید کرده‌اند. برای روایی از تحلیل عاملی تأییدی مرتبهٔ اول استفاده شده که در سطح ($P<0.01$) ضریب همبستگی ۰/۶۶ به‌دست‌آمده است و پایایی هم از طریق آلفای کرونباخ در سطح ($P<0.05$)، ۰/۸۸ برآورد شده است (۲۱).

پرسش‌نامهٔ شادکامی اکسفورد (OHQ)

در سال ۱۹۸۹، آرگایل و لو پرسش‌نامهٔ شادکامی آکسفورد را تدوین کردند که شامل ۲۹ گویه در ۵ حیطه است. حیطهٔ ۱: رضایت از زندگی (شامل ۸ گویه)، حیطهٔ ۲: حرمت خود شامل (۷ گویه)، حیطهٔ ۳: بهزیستی فاعلی (شامل ۵ گویه)، حیطهٔ ۴: رضایت خاطر (شامل ۴ گویه) و حیطهٔ ۵: خلق مثبت (شامل ۳ گویه). هر گویه به‌ترتیب از ۰ تا ۳ نمره‌گذاری می‌شود و جمع نمرهٔ گویه‌های ۲۹ گانه، نمرهٔ کل مقیاس را تشکیل می‌دهد که دامنهٔ آن از صفر تا ۸۷ است. اعتبار و روایی پرسش‌نامهٔ شادکامی آکسفورد از نظر همسانی درونی نشان می‌دهد که همهٔ ۲۹ گویهٔ این پرسش‌نامه با نمرهٔ کل، همبستگی بالایی دارند و آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه برابر با ۰/۹۱ است (۲).

تجزیه و تحلیل داده‌ها

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار آماری SPSS vol.21 استفاده شد. از آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، بیشترین و کمترین نمرات کسب‌شده) و همین‌طور آزمون‌های تحلیلی شامل آزمون همبستگی پیرسون و آزمون رگرسیون چند متغیره (روش Enter) برای تحلیل داده‌ها استفاده گردید.

یافته ها

تعداد ۱۹۶ دانش‌آموز دختر مقطع متوسطهٔ دوم شهر ایلام با میانگین سنی ۱۶±۰/۸۱ در مطالعهٔ حاضر شرکت کردند. ویژگی های جمعیت‌شناختی افراد مطالعه‌شده در جدول شمارهٔ ۱ نشان داده شده است.

همان‌طور که مشاهده می‌شود، اغلب دانش‌آموزان مطالعه‌شده در کلاس یازدهم (۳۷/۷۵ درصد) بودند و وضعیت اقتصادی خانواده آنان غالباً (۵۴/۰۸ درصد) در سطح متوسط گزارش شد. از نظر سطح تحصیلات والدین نیز، بیشتر پدران تحصیلات دانشگاهی (۳۹/۲۸ درصد) و بیشتر مادران تحصیلات زیر دیپلم (۳۱/۱۲ درصد) داشتند؛ همچنین از لحاظ شغل والدین، بیشتر پدران کارمند (۴۷/۴۴ درصد) و مادران خانه‌دار (۶۱/۷۳ درصد) بودند.

بر اساس نتایج، دانش‌آموزان سطوح متوسطی از رضایت از زندگی، هوش معنوی و شادکامی را گزارش کردند (جدول شمارهٔ ۲)؛

[Downloaded from jpsi.medilam.ac.ir on 2026-11-02]

جدول ۱: فراوانی مطلق و نسبی متغیرهای جمعیت‌شناختی افراد مطالعه‌شده

متغیرها		تعداد (n)	درصد (٪)
پایهٔ تحصیلی	دهم	۶۰	۳۰/۶۱
	یازدهم	۷۴	۳۷/۷۵
	دوازدهم	۶۲	۳۱/۶۳
وضعیت شغل پدر	کارگر	۱۸	۹/۱۸
	کارمند	۹۳	۴۷/۴۴
	آزاد	۸۵	۴۳/۳۶
وضعیت شغل مادر	خانه‌دار	۱۲۱	۶۱/۷۳
	کارگر	۰	۰
	کارمند	۴۲	۲۱/۴۲
	آزاد	۳۳	۱۶/۸۳
وضعیت تحصیلی پدر	بی‌سواد	۱۶	۸/۱۶
	زیر دیپلم	۴۰	۲۰/۴۰
	دیپلم	۶۳	۳۲/۱۴
	دانشگاهی	۷۷	۳۹/۲۸
وضعیت تحصیلی مادر	بی‌سواد	۲۲	۱۱/۲۲
	زیر دیپلم	۶۱	۳۱/۱۲
	دیپلم	۵۷	۲۹/۰۸
	دانشگاهی	۵۶	۲۸/۵۷
وضعیت اقتصادی خانواده	خوب	۲۷	۱۳/۷۷
	متوسط	۱۰۶	۵۴/۰۸
	ضعیف	۶۳	۳۲/۱۴

جدول ۲: میانگین نمره و انحراف معیار متغیرهای رضایت از زندگی، هوش معنوی و شادکامی افراد مطالعه‌شده

متغیر	میانگین	انحراف معیار	کمترین نمره	بیشترین نمره
رضایت از زندگی	۲۱/۱۴	۵/۷۸	۸	۳۳
هوش معنوی	۵۴/۵۹	۰/۸۱	۲۵	۸۴
شادکامی	۷۰/۸۷	۱۰/۵۰	۴۳	۹۶

همچنین میانگین نمرات ویژگی‌های شخصیت به‌طور جداگانه در جدول شمارهٔ ۳ نشان داده شده است (جدول شمارهٔ ۳).

آزمون همبستگی پیرسون میان متغیرهای هوش معنوی، شادکامی و ویژگی‌های شخصیتی با رضایت از زندگی افراد مطالعه‌شده نشان می‌دهد که رضایت از زندگی با هوش معنوی و شادکامی همبستگی مثبت و معنادار دارد؛ همچنین از میان ویژگی‌های شخصیتی، دو متغیر تجربه‌گرایی و وجدانی بودن همبستگی معناداری با رضایت از زندگی نشان ندادند، متغیرهای برون‌گرایی و توافق‌پذیری همبستگی مثبت و معنی‌دار داشتند و متغیر روان‌رنجوری همبستگی معنادار، اما معکوس با رضایت از زندگی داشت (جدول شمارهٔ ۴).

نتایج تحلیل رگرسیونی متغیرهای پیشگویی‌کنندهٔ رضایت از زندگی در الگوی رگرسیونی ۱ در جدول شمارهٔ ۵ نشان داده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، ویژگی‌های شخصیتی، هوش معنوی و شادکامی به‌طورکلی ۳۸/۳ درصد از واریانس رضایت از زندگی دانش‌آموزان را پیش‌بینی می‌کنند. از

جدول ۳: میانگین نمره و انحراف معیار ویژگی‌های شخصیتی افراد مطالعه‌شده

ویژگی‌های شخصیتی	میانگین	انحراف معیار	کمترین نمره	بیشترین نمره
روان رنجوری	۲۸/۵۳	۸/۶۱	۱۷	۸۶
برون گرایی	۲۳/۱۲	۶/۰۱	۹	۳۵
تجربه گرایی	۲۸/۸۴	۵/۳۸	۱۷	۳۹
وجدانی بودن	۲۶/۴۱	۴/۶۷	۱۰	۳۹
توافق پذیری	۲۱/۷۸	۶/۳۵	۱۵	۳۸

[Downloaded from jpsi.medilam.ac.ir on 2026-11-02]

جدول ۴: ماتریس همبستگی میان متغیرهای هوش معنوی، شادکامی و ویژگی‌های شخصیتی با رضایت از زندگی افراد مطالعه‌شده

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
رضایت از زندگی	۱							
هوش معنوی	۰/۲۳۵*	۱						
شادکامی	۰/۳۸۱*	۰/۱۵۰	۱					
روان‌رنجوری	-۰/۳۴۱*	۰/۴۲۷**	۰/۰۹۵	۱				
برون‌گرایی	۰/۲۴۷**	-۰/۳۹۶**	۰/۰۱۹	۰/۰۱۱	۱			
تجربه‌گرایی	۰/۰۸۷	۰/۴۲۱**	۰/۰۷۸	-۰/۱۴۱*	۰/۳۲۷**	۱		
وجدانی بودن	۰/۱۱۷	۰/۳۳۰**	۰/۱۹۸**	-۰/۲۷۰**	۰/۳۴۱**	۰/۵۳۳**	۱	
توافق‌پذیری	۰/۳۵۹**	۰/۴۱۲**	۰/۰۹۵	-۰/۴۰۵**	۰/۴۹۱**	/۳۵۳**	۰/۴۰۲**	۱

جدول ۵: تحلیل رگرسیون چندگانه: پیش‌بینی‌کننده‌های رضایت از زندگی در دانش‌آموزان دختر دبیرستانی شهر ایلام بر حسب ویژگی‌های شخصیتی، هوش معنوی و شادکامی

الگو ۱	B	Std. Error	β	R	R^2	F	sig
(ثابت)	-۱/۸۴	۴/۴۶					۰/۶۸۰
روان‌رنجوری	-۰/۱۳۰	۰/۰۴۵	-۰/۱۹۳				۰/۰۰۵**
برون‌گرایی	۰/۱۳۳	۰/۰۶۶	۰/۱۳۸				۰/۰۴۵*
تجربه‌گرایی	۰/۱۸۷	۰/۰۷۸	۰/۱۷۴				۰/۰۱۷*
وجدانی بودن	۰/۲۸۱	۰/۰۹۱	۰/۲۲۷				۰/۰۰۲**
توافق‌پذیری	۰/۲۵۵	۰/۰۶۷	۰/۲۸۰				۰/۰۰۱**
هوش معنوی	۰/۰۸۱	۰/۰۳۸	۰/۱۴۷				۰/۰۴۸*
شادکامی	۰/۱۵۵	۰/۰۳۳	۰/۲۸۲	۰/۶۱۹	۰/۳۸۳	۱۶/۶۵	۰/۰۰۱**

*معنادار در سطح ۰/۰۵؛ **معنادار در سطح ۰/۰۱؛ متغیر وابسته: رضایت از زندگی؛ روش: Enter؛ n=196

ویژگی‌های شخصیت، دو ویژگی توافق پذیری و وجدانی بودن پیشگویی‌کننده‌های بهتری برای رضایت از زندگی بودند. شادکامی نیز نسبت به هوش معنوی، قدرت بالاتری برای پیشگویی رضایت از زندگی دانش‌آموزان مطالعه‌شده را داشت.

بحث

بر اساس نتایج پژوهش حاضر، میان تجربه‌گرایی و رضایت از زندگی افراد مطالعه‌شده ارتباط معناداری یافت نشد. مرعشی و همکاران (۲۰۱۶) نیز در مطالعهٔ مشابهی، میان تجربه‌گرایی و رضایت از زندگی نمونهٔ پژوهش خود همبستگی معناداری گزارش نکردند (۲). مطالعهٔ عسکری (۲۰۱۱) نیز نتیجهٔ مشابهی را گزارش کرد (۲۵). با این حال، نتایج مطالعات دیگر ناهمسو با مطالعهٔ ماست (۲۴). اگرچه انتظار می‌رفت که در پژوهش حاضر، تجربه‌گرایی دانش‌آموزان با رضایت از زندگی آنان همبستگی معناداری داشته باشد، شاید سن پایین و کم‌تجربگی دانش آموزان تأثیر چندانی در رضایت آنان از زندگی نسبت به بزگسالان نداشته باشد.

نتایج مطالعهٔ حاضر نشان داد که میان وجدانی بودن (مسئولیت‌پذیری) و رضایت از زندگی افراد مطالعه‌شده ارتباط معناداری وجود ندارد. این یافته نشان می‌دهد که دانش‌آموزان مسئولیت‌پذیر لزوماً رضایت از زندگی بالاتری ندارند. اگرچه همبستگی میان عامل مسئولیت‌پذیری و رضایت از زندگی وجود داشت، اما به لحاظ آماری معنادار نبود. این نتیجه با غالب مطالعات مشابه (۲، ۲۲-۲۴) ناهمخوان است. به‌طورکلی و بدون در نظر گرفتن دوره‌های سنی و شرایط زندگی، انتظار می‌رود که افراد مسئولیت‌پذیر که افرادی منظم، تلاشگر، محتاط و باوجدان هستند، رضایت از زندگی بالایی داشته باشند؛ اما ممکن است در برخی از گروه‌های سنی مانند دانش‌آموزان در پژوهش حاضر، مسئولیت‌پذیری تأثیر معناداری بر رضایت از زندگی نداشته باشد. بر اساس مطالعهٔ حاضر، میان ویژگی شخصیتی توافق‌پذیری و رضایت از زندگی دانش‌آموزان، همبستگی مثبت و معناداری مشاهده شد. نتایج مطالعات (۲۴-۲،۲۲) نیز این یافته را تأیید می‌کند. افرادی که ویژگی شخصیتی توافق‌پذیر دارند، معمولاً افرادی قابل‌اعتماد، نوع‌دوست، متواضع و دلسوز هستند و همین طور حس همدردی و یاری‌رسان دارند. همهٔ این ویژگی‌ها سبب می‌شود که ارتباطات انسانی و عاطفی بیشتری با دیگران برقرار کنند و درنتیجه، سازگاری این افراد با دیگران و محیط پیرامون خود بیشتر شود؛ بنابراین، رضایت‌مندی این افراد از زندگی در

[Downloaded from jpsi.medilam.ac.ir on 2026-11-02]

مقایسه با افرادی که توافق‌پذیری کمتری دارند، بیشتر خواهد بود (۲۴، ۲).

ویژگی‌های شخصیتی در مطالعهٔ حاضر، به‌طورکلی حدود ۳۰ درصد از واریانس رضایت از زندگی را تبیین کرد. همسو با پژوهش حاضر، مطالعهٔ کرمی جویانی و همکاران (۱۳۹۴) نشان داد که ویژگی‌های شخصیتی به‌طور معناداری رضایت از زندگی را پیشگویی می‌کنند (۲۶). بر اساس مطالعهٔ بایودین و دیگران (۲۰۱۱)، ویژگی‌های شخصیتی روان‌رنجوری و برون‌گرایی مهمترین پیش‌گویی‌کننده‌های رضایت از زندگی گزارش شدند و نیرومندترین همبستگی را با رضایت از زندگی نشان دادند، به‌طوری که روان‌رنجوری همبستگی منفی و معنادار و برون گرایی، دلپذیر بودن، انعطاف‌پذیری و مسئولیت‌پذیری همبستگی مثبت و معنادار با رضایت از زندگی داشتند (۲۷)؛ همچنین در مطالعهٔ کرمی جویانی و همکاران (۱۳۹۴)، همهٔ ویژگی‌های شخصیتی پیشگویی‌کنندهٔ رضایت از زندگی دانش‌آموزان بودند و برون‌گرایی و روان‌رنجوری مهم‌ترین پیشگویی‌کننده‌های رضایت از زندگی گزارش شدند. در مطالعهٔ بیرامی و قلی‌زاده (۱۳۹۰)، تنها دو عامل برون‌گرایی و روان رنجوری پیشگویی‌کنندهٔ رضایت از زندگی بودند و حدود ۲۰ درصد از تغییرات آن را پیش‌بینی کردند. در مطالعهٔ تمنایی‌فر و منصوری‌نیک (۱۳۹۲) نیز، ویژگی شخصیتی روان‌رنجوری نیرومندترین پیشگویی‌کنندهٔ رضایت از زندگی گزارش شد (۳۲). در مطالعهٔ بیرامی و قلی‌زاده (۱۳۹۰)، عامل شخصیتی انعطاف‌پذیری همبستگی مثبت و معناداری با رضایت از زندگی نداشت که این یافته همسو با نتیجهٔ مطالعهٔ حاضر است (۲۹).

همین‌طور افراد با ویژگی شخصیتی مسئولیت‌پذیر و افرادی که شخصیت روان‌رنجور دارند، شادی کمتری در زندگی خود تجربه می کنند و درنتیجه، رضایت از زندگی کمتری نیز خواهند داشت (۲۹). در مطالعهٔ نیاز آذری و صفری (۱۳۹۰) نیز، ویژگی‌های شخصیتی مسئولیت‌پذیری، برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری و توافق‌پذیری با شادکامی ارتباط مثبت داشتند و ویژگی شخصیتی روان‌رنجوری با شادکامی ارتباط معنادار و منفی داشت (۳۰).

در مطالعهٔ حاضر، ارتباط میان هوش معنوی و رضایت از زندگی دانش‌آموزان، مثبت و معنادار بود. مطالعات متعددی ارتباط هوش معنوی و رضایت از زندگی را گزارش کرده‌اند (۳۲، ۳۱). نتایج مطالعهٔ عرب زاده و همکاران (۱۳۹۶) نیز نشان‌دهندهٔ ارتباط مثبت و معنادار میان هوش معنوی و رضایت از زندگی دانشجویان بود (۱۲). افراد دارای هوش معنوی بالاتر از ویژگی‌ها و ارزش‌هایی برخوردارند که تأثیر مثبتی بر عملکرد و سلامت آنان دارد. ارزش‌های مثبت مانند گذشت، تواضع و حق‌شناسی سبب مثبت‌اندیشی و رضایت‌مندی بالاتر افراد از زندگی می‌شود. به‌طورکلی، افراد با هوش معنوی بالاتر رضایت‌مندی بیشتری را گزارش می‌کنند (۳۳). اگرچه مطالعاتی هم هستند که ارتباط معنادار میان هوش معنوی و رضایت از زندگی را تایید نمی‌کنند که می‌تواند به علت ضعف روش‌شناختی این مطالعات یا جامعهٔ پژوهش آنان باشد (۳۴). افرادی که هوش معنوی بالاتری دارند، به میزان بیشتری حس همدردی، بخشش، تواضع و گذشت دارند و این ویژگی‌ها سبب نگرش مثبت آنان به مسائل دنیوی و درنتیجه، رضایت از زندگی می‌شود. بر اساس مطالعات گذشته، آموزش هوش معنوی می‌تواند به بهبود وضعیت روان‌شناختی افراد و ارتقای رضایت از زندگی آنان منجر شود (۲۹، ۲۸).

شادکامی با رضایت از زندگی در مطالعهٔ حاضر، ارتباط مستقیم و معنی‌دار داشت. تحقیقات گذشته نشان می‌دهد که شادکامی افراد ارتباط مستقیمی با رضایت از زندگی آنان دارد؛ یعنی هرچه افراد از زندگی مسائل روزمره و اتفاقات زندگی رضایت‌مندی بیشتری داشته باشد، به همان میزان شادتر خواهند بود و بالعکس، هرچه افراد احساس شادی بیشتری را تجربه کنند، رضایت از زندگی بیشتری نیز خواهند داشت (۳۵، ۲۸). البته میزان رضایت از زندگی افراد صرفاً بر اساس واقعیت‌های زندگی تعیین نمی‌شود، بلکه ارزیابی افراد از واقعیت‌های موجود تعیین کنندهٔ اصلی رضایت از زندگی افراد است (۳۳). رضایت از زندگی دانش‌آموزان در مطالعهٔ حاضر، به‌طور مستقیم متاثر از شرایط اقتصادی نبود. با این حال، نتایج نشان داد که افراد با وضعیت اقتصادی بهتر رضایت از زندگی بالاتری نیز دارند؛ بنابراین، شرایط اقتصادی به‌طور غیرمستقیم و از طریق تاثیر بر شادکامی می‌تواند بر رضایت از زندگی مؤثر باشد.

ازآنجاکه فعالیت‌های تحصیلی وظیفهٔ اصلی دانش‌آموزان در سنین مدرسه است، رضایت از زندگی آنان تا حد فراوانی می‌تواند متأثر از عملکرد تحصیلی آنان باشد و بالعکس، رضایت از زندگی دانش‌آموزان می‌تواند عملکرد تحصیلی آنان را تحت تأثیر قرار دهد (۲۸). با این حال، در مطالعهٔ حاضر، عملکرد تحصیلی دانش آموزان و تأثیر آن بر رضایت از زندگی آنان مطالعه نشد و این موضوع یکی از محدودیت‌های مطالعهٔ حاضر محسوب می‌شود. دیگر محدودیت پژوهش حاضر این است که تنها دانش‌آموزان دختر مطالعه شدند و دانش‌آموزان پسر وارد مطالعه نگردیدند؛ همچنین مطالعه، تنها محدود به دانش‌آموزان دبیرستانی مقطع دوم است و دانش‌آموزان سایر مقاطع بررسی نشده‌اند. این محدودیت‌ها از تعمیم‌پذیری نتایج مطالعه به سایرگروه‌های سنی و جنسی می‌کاهد.

نتیجه‌گیری

نتایج مطالعهٔ حاضر بیانگر ارتباط معنادار سه ویژگی شخصیتی برون‌گرایی، روان‌رنجوری و توافقی بودن بر رضایت از زندگی دانش‌آموزان مطالعه‌شده بود. برای ارتقای رضایت از زندگی مردم لازم است نخست، میزان اثربخشی این مؤلفه‌ها بر رضایت از زندگی شناخته شود و سپس برای یافتن راه‌های

[Downloaded from jpsi.medilam.ac.ir on 2026-11-02]

عملیاتی به‌منظور ارتقای این مؤلفه‌ها، برنامه‌ریزی لازم را انجام داد. شناخت مؤلفه‌های تأثیرگذار بر رضایت از زندگی دانش آموزان ازجمله ویژگی‌های شخصیتی، هوش معنوی و شادکامی و دانش‌آموان می‌تواند کمک شایانی در جهت برنامه‌ریزی و اجرای مناسب مداخلات روان‌شناختی و بهداشتی به‌منظور ارتقای سلامت روان این قشر ازجامعه باشد تا از این راه، سبب افزایش کیفیت زندگی و درنهایت، رضایت از زندگی دانش‌آموزان شود.

تشکر و قدردانی

بر خود لازم می‌دانیم از همهٔ دانش‌آموزان عزیز شرکت‌کننده در مطالعه و همین‌طور مدیران و کارکنان محترم مدارس که در انجام این مطالعه با ما همکاری کردند، صمیمانه سپاس‌گزاری کنیم.

تضاد منافع

هیچگونه تعارض منافعی در بین نویسندگان وجود ندارد.

ملاحظات اخلاقی

این مقاله مستخرج از پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایلام می باشد. کلیه شرکت کنندگان در مطالعه با حفظ محرمانگی اطلاعات و با ارائه رضایت نامه کتبی در مطالعه شرکت کردند.

سهم نویسندگان

ندا مختاری(نویسنده اول)، پژوهشگر اصلی/تحلیلگر آماری (۳۰٪)؛ شهرام مامی (نویسنده دوم)، پژوهشگر اصلی/تحلیلگر آماری (۲۰٪)؛ وحید احمدی (نویسنده سوم)، پژوهشگر اصلی/تحلیلگر آماری (۲۰٪)؛ امین میرزایی (نویسنده چهارم)، پژوهشگر اصلی/نگارنده مقاله(۲۰٪)؛ شادمند کاظم زاده (نویسنده پنجم)، پژوهشگر اصلی/نگارنده مقدمه (۱۰٪).

حمایت مالی

برای انجام این مطالعه از هیچ منبع مالی استفاده نشده است.

REFERENCES

1. Zaki M A. Validation of Multidimensional Students' Life Satisfaction Scale (MSLSS). IJPCP. 2007; 13 (1):49-57.
2. Marashi SA, Mehrabiyan T, Mosalman M. The Relationship of Personality Traits and Spiritual Intelligence with Life Satisfaction in an Industrial Company in Ilam, Iran. Military Caring Sciences. 2016;3(1).48-55.
3. Maltaby, J L, Day L E, Mccutcheon R. et al. Personality and Cooing: A Context for Examining Celebrity Worship and Mental Health. British Journal of Psychology. 2004; 95, pp.411-428.
4. Fani H, Fani M. The relationship of parents' marital conflicts with students' life satisfaction and moral judgment development. Quarterly journal of Women and Society. 2016; 6(24):59-76.
5. Shamsaei F, Ashtarani F, Ashtarani E. Comparison of life satisfaction in blind and deaf students with normal students of Hamadan's schools in 2014. Pajouhan Scientific Journal. 2015; 13(1):52-60.
6. Valois R F, Gilman R. Across-Cultural comparison of the dimensions of child and adolescent life satisfaction reports. Social Indicators Research. 2004; 66:61-79
7. Tamannayeefar M, Mansoori Nik A. The Prediction of Life Satisfaction Based Personality Factors, Social Support and Spiritual Well-being. Journal of Modern Psychological Researches. 2013; 8 (29):67-87.
8. Rasti M, Hasanzadeh R, Mirzaian B. Comparison of personality traits and happiness among fertile and infertile women. Family Health Quarterly. 2002;1(2):27-33.
9. Cellainike KL . Life Skills. Translated by: Mohammad Khani P. Tehran: Publicaition. specialized media; 2007.
10. Costa P T, McCrae R R. Normal personality assessment in clinical practice: The NEO personality inventory, psychological assessment. Journal of Consulting and Clinical Psychology. 1992; 7: 5-13.
11. Amini J, Zandipour T, Karami J. The Effectiveness of Spiritual Intelligence Training on Female Students' Depression and Happiness. Women and Society. 2016; 6 (2):141-68.
12. Arabzadeh M, Naiemi G, Pirsagh F. Prediction of life satisfaction in students based on Islamic lifestyle and spiritual intelligence. Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal (RRJ). 2017 May 10; 6(1):25-44.
13. Yaghoobi A. A study of the Investigating the relationship between spiritual intelligence and students' happiness in Bu Ali University of Hamadan. Journal of educational systems. 2011; 9 (4):85-95.
14. Jokar B, Rahimi M. Effect of Family Communication Patterns on Happiness in a group of high school students in Shiraz. Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology. 2007; 13 (4), 376-384.
15. Veenhoven R. Advances in Understanding Happiness. Revue Quebecoise de Psychologie. 2005; 18: 29-74.
16. Myers D G, Diener E. Who is happy? Psychological Science. 1995; 6, 10-19.
17. Diener E, Suh E M, Lucas R E, Smith H L. Subjective well-being: Three decades of progress. Psychological Bulletin. 1999; 125, 276-302.
18. Lotfabadi H. Developmental Psychology. 2015; SAMT publication. Volume 2.
19. Suldo S M, Riley KN, Shaffer EJ. Academic correlates of children and adolescents' life satisfaction. School Psychology International. 2006; 27 (5), 567-582.
20. Sheikhi M. Psychometric properties of the satisfaction with life scale (SWLS). J Modern Indust Psychol. 2010;1(2):17-25.
21. Raghib MS, Ahmadi J, Siadat A. [Analysis of amount of spiritual intelligence among students at university of Isfahan and its relation to demographic traits]. Stud Edu Psychol. 2009; 8(2):39-56.
22. Shaghabi M. The relationship between personality traits, emotional intelligence and self-directed learning with life satisfaction and academic performance in female students in the third year of high school in Bushehr: Shahid Chamran University; 2011.
23. Akbari B, Kshavarz Safei L, Dehgan Banadaki E. [The relationship between of spiritual intelligence and happiness with the life quality of addict women's who deserting in Rasht]. Int Res J Appl Basic Sci. 2013 ; 4 (8):2272-6.
24. Mehrabian T, Arendan O. The relationship between personality traits and emotional intelligence with life satisfaction among female and male students living in dorms of Shahid Chamran University. Ahvaz: Shahid Chamran University. 2013; 51.
25. Asgari P. [The relationship between documents style and personality characteristics with satisfaction with marital life in female nurses of Ilam]. Women Culture. 2011; 3(1):17-33.
26. Karami F, Sarvghad S, Baghouli H. The Relationship of secondary grade students' personality and identity styles with their life satisfaction. Journal of New Approaches in Educational Administration. 2016 Jun 21;6(24):115-28.

[Downloaded from jpsi.medilam.ac.ir on 2026-11-02]

27. Baudin N, Aluja A, Rolland J P, Blanch A. The pole of personality in satisfaction with life and sport. 2011; 19(2): 333-345.
28. Tamannaeifar M R, Mansourinik A. The relationship between personality characteristics, social support and life satisfaction with university students' academic performance. IRPHE. 2014; 20 (1) :149-166.
29. Azimzade PA, Hoseinimehr A, Rahmani A. The relationship between the five-factor model of personality and happiness among university students. Quarterly journal of educational psychology. 2010; 2(2):1-12.
30. Niazazari K, Safari S. A study of the Relationship between personality characteristics and happiness among students of Azad University, Azadshahr Branch. Quarterly Journal of Educational Psychology. 2011; 2 (3) :65-75.
31. Fabricatore A, Handle P, Fenzel M. Personal spirituality as a moderator between stressors and subjective well – being. Journal of Psycholog and Theology. 2000; 28(3): 221-228.
32. Saundra HS, Hughey AW. African American Women at Midlife: The Relationship between Spirituality and life Satisfaction. Journal of African American Women. 2003; 18(2): 133-147.
33. Mirzaei F, Hatami H. Relationship between personality traits and happiness in students. Andisheh va Raftar. 2011; 5 (17):47-56.
34. Emami Z, Molavi H, Kalantary M. Path Analysis of the Effect of Spiritual and Moral Intelligence on SelfActualization and Life Satisfaction in the Old Aged in Isfahan. Knowledge & Research in Applied Psychology. 2014; 15 (2):4-13.
35. Peterson C, Park N, Seligman MEP. Orientation to Happiness and Life Satisfaction: The Full Life versus the Empty Life, Journal of Happiness Studies. 2005; 6(1): 25-41.

[Downloaded from jpsi.medilam.ac.ir on 2026-11-02]